

"بسمه تعالی"

"مَنْ ذَا الَّذِي يُفْرِضُ اللَّهُ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضِعُّهُ لَهُ وَ لَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ"

«دستورالعمل اجرائی تاسیس، فعالیت و نظارت بر صندوق‌های قرض‌الحسنه»

مقدمه

به منظور حمایت، تشویق و گسترش فرهنگ قرض‌الحسنه و نظارت بر حسن اجرای این امر خیر و رعایت اصول و مقررات در اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه برای رفع نیازهای ضروری و اساسی جامعه و ارائه خدمات به نیازمندان و کمک‌های انسان‌دوستانه و تشویق سپرده‌گذاران و ترویج سنت عظیم اسلامی و قرآنی و براساس تبصره (۳) ماده (۱) قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی مصوب ۱۳۸۳/۱۰/۲۲ مجلس شورای اسلامی و با توجه به اینکه فعالیت صندوق‌های قرض‌الحسنه از مصادیق اشتغال به عملیات بانکی می‌باشد، دستورالعمل اجرائی تاسیس، فعالیت و نظارت بر صندوق‌های قرض‌الحسنه به شرح ذیل تعیین می‌گردد.

ماده ۱- در این دستورالعمل عناوین ذیل به جای عبارات مربوطه به کار می‌رود:

دستورالعمل: دستورالعمل اجرائی تاسیس، فعالیت و نظارت بر صندوق‌های قرض‌الحسنه.

بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

صندوق/صندوق‌ها: صندوق‌های قرض‌الحسنه

مجوز تاسیس: مجوز کتبی بانک مرکزی به منظور تاسیس صندوق که پس از طی مراحل

پیش‌بینی شده در این دستورالعمل صادر می‌شود.

مجوز فعالیت: مجوز کتبی بانک مرکزی برای شروع و یا ادامه فعالیت صندوق‌های

قرض‌الحسنه

موسس یا موسسین: موسس یا موسسین صندوق قرض‌الحسنه.

ماده ۲- صندوق با الهام از تعالیم عالیه اسلام با هدف غیرانتفاعی که در اجرای بند الف

ماده (۲) آئین‌نامه اصلاحی ثبت تشکیلات و موسسات غیرتجاری مصوب

۱۳۳۷/۵/۵ جهت ارائه تسهیلات قرض‌الحسنه برای رفع نیازهای ضروری

اشخاص حقیقی و همچنین اشخاص حقوقی که به امور خیریه می‌پردازند،

تاسیس می‌گردد.

ماده ۳- تاسیس صندوق و اشتغال به عملیات مربوط با رعایت قانون پولی و بانکی کشور، قانون عملیات بانکی بدون ربا، قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی، قانون مبارزه با پولشویی، مصوبات شورای پول و اعتبار، بخشنامه های صادره از بانک مرکزی، مفاد این دستورالعمل و سایر قوانین موضوعه مجاز است.

ماده ۴- حداقل مبلغ آورده (سرمایه) موسس یا موسسین برای تاسیس صندوق ۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال تعیین می گردد که باید تماماً تعهد و قبل از صدور مجوز تاسیس، پرداخت شده باشد.

تبصره: حداقل مبلغ آورده (سرمایه) صندوق می تواند به پیشنهاد بانک مرکزی و تصویب شورای پول و اعتبار تغییر یابد.

ماده ۵- متقاضیان تاسیس صندوق باید از حسن شهرت برخوردار بوده و فاقد سابقه محکومیت کیفری موثر باشند.

ماده ۶- متقاضیان تاسیس صندوق می بایست به همراه تقاضای خود مدارک و اطلاعات ذیل را به بانک مرکزی ارائه نمایند:

- مبلغ سرمایه پیشنهادی و نحوه تأمین آن
- اساسنامه پیشنهادی
- نام و مشخصات و سابقه فعالیت موسسین با ذکر میزان آورده هر کدام
- نام و مشخصات، میزان تحصیلات، سابقه فعالیت و سمت های قبلی هیئت مدیره و مدیر عامل پیشنهادی
- تعهدنامه هریک از اعضاء هیئت مدیره و مدیر عامل صندوق مبنی بر اینکه در هیچ زمانی محکومیت کیفری موثر از هیچ نوع نداشته است.
- التزام کتبی مبنی بر انجام عملیات طبق مقررات این دستورالعمل.

ماده ۷- در صورتی که مؤسس یا مؤسسین اشخاص حقوقی باشند، مکلفند یک نسخه از اساسنامه و آخرین وضعیت ترازنامه و حساب عملکرد سود و زیان به ضمیمه اظهارنامه ای مشتمل بر اسامی اعضاء هیئت مدیره و سهامداران عمده و سایر

اطلاعات ضروری را جهت بررسی به بانک مرکزی ارائه دهند.

ماده ۸- اعضاء هیئت مدیره و مدیرعامل صندوق می‌بایست از شرایط ذیل برخوردار باشند:

۱- تابعیت ایران

۲- دارا بودن حسن شهرت و امانت داری

۳- عدم سوء پیشینه طبق مفاد بند الف ماده ۳۵ قانون پولی و بانکی کشور

۴- دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی برای مدیرعامل

۵- دارا بودن حداقل ۲ سال سابقه فعالیت مرتبط برای اکثریت اعضاء هیئت مدیره و مدیرعامل.

تبصره (۱): احراز شرایط فوق و صلاحیت تخصصی افراد موضوع این ماده منوط به تشخیص و تأیید قبلی بانک مرکزی است.

تبصره (۲): انتخاب مجدد افراد موضوع این ماده موکول به تأیید قبلی بانک مرکزی است.

ماده ۹- هیچ یک از اعضاء موظف هیأت مدیره و نیز مدیرعامل صندوق نمی‌توانند در بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی و سایر نهادهای مشمول قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی سمت موظف داشته باشند.

ماده ۱۰- بانک مرکزی در صورت تأیید اساسنامه پیشنهادی، احراز صلاحیت مدیرعامل و اعضاء هیأت مدیره صندوق، تکمیل و تودیع کامل سرمایه و احراز سایر شرایط موضوع این دستورالعمل، ظرف مدت یک ماه نسبت به صدور مجوز تأسیس اقدام می‌نماید.

تبصره: مدت اعتبار مجوز تأسیس، حداکثر ۶ ماه پس از ابلاغ است مگر آنکه بدلائل خاص بانک مرکزی با تمدید آن موافقت نماید.

ماده ۱۱- مجوز تأسیس صندوق صرفاً به منظور انجام امور ثبتی صادر می‌شود و شروع به فعالیت آن منوط به کسب مجوز فعالیت از بانک مرکزی است.

ماده ۱۲- بانک مرکزی در مواردی که تشخیص دهد متقاضیان تأسیس صندوق، ضوابط و مقررات را رعایت نکرده و تعهدات خود را انجام نداده اند یا قادر به انجام تعهدات خود یا تأسیس و راه اندازی صندوق نیستند یا اطلاعات کذب و نادرست ارائه نموده اند می تواند مجوز تأسیس را تعلیق یا لغو نماید.

ماده ۱۳- بانک مرکزی پس از دریافت اساسنامه ثبت شده، آگهی ثبت در روزنامه رسمی (یا رسید دریافت روزنامه) و سایر مدارک لازم و اعلام اسامی صاحبان امضای مجاز، ظرف مدت یک ماه نسبت به صدور مجوز فعالیت اقدام می نماید.

ماده ۱۴- مجوزهای تأسیس و فعالیت قابل انتقال به غیر نیست مگر با اخذ مجوز قبلی از بانک مرکزی.

ماده ۱۵- صندوق هایی که قبل از تصویب این دستورالعمل به ثبت رسیده اند موظفند ظرف مدت زمانی که از سوی بانک مرکزی اعلام می شود، شرایط خود را با مقررات این دستورالعمل تطبیق دهند و نسبت به تحویل مدارک (اساسنامه اصلاحی ثبت شده، آخرین تغییرات صندوق مندرج در روزنامه رسمی، آخرین صورت های مالی و یادداشت های پیوست آن، آخرین وضعیت هیأت مدیره و مدیرعامل صندوق با ذکر کامل مشخصات و مدارک تحصیلی و ...) جهت اخذ مجوز فعالیت اقدام نمایند.

تبصره: بانک مرکزی در صورت لزوم می تواند گزارش حسابرس رسمی در مورد صورت های مالی صندوق را مطالبه نماید.

ماده ۱۶- صندوق مجاز نیست قبل از اخذ مجوز فعالیت از هر عبارت و عنوانی که تداعی کننده نظارت بانک مرکزی باشد، استفاده نماید.

ماده ۱۷- ارکان صندوق عبارتند از: هیأت امناء، هیأت مدیره و مدیرعامل، بازرس یا بازرسان.

تبصره: شرایط و نحوه انتخاب ارکان به ترتیب مندرج در اساسنامه صندوق می باشد مگر در مواردی که ترتیبات مقرر در اساسنامه به تشخیص بانک مرکزی مغایر با

ضوابط و مقررات ذیربط باشد.

ماده ۱۸- منابع مالی صندوق از محل های زیر قابل تأمین می باشد:

الف- آورده: این منابع به صورت آورده نقدی و غیرنقدی است و تا قبل از انحلال و تصفیه کامل امور صندوق، اعم از بازپرداخت سپرده ها و ایفای تعهدات آن قابل مطالبه نمی باشد.

ب- هدایا و کمک های نقدی و غیرنقدی اشخاص حقیقی و حقوقی: این منابع جزو دارایی های صندوق محسوب می گردد و صندوق در قبال دریافت آنها هیچ گونه تعهدی بر استرداد یا اعطای امتیاز و امثال آن ندارد.

ج- موقوفات، وصایا، خیرات و میراث و ...: که توسط اشخاص خیر به منظور مصرف در چارچوب وظایف صندوق در اختیار آن قرار می گیرد.

د- وجوه اداره شده: این وجوه توسط اشخاص حقیقی و حقوقی برای اعطای قرض الحسنه به اشخاص معرفی شده توسط آنها براساس قرارداد در اختیار صندوق قرار می گیرد. بازپرداخت این وجوه منحصراً از محل اقساط وصولی آن می باشد.

ه- وجوه دریافتی از اشخاص تحت عنوان سپرده قرض الحسنه پس انداز: وجوه مذکور عندالمطالبه می باشد.

و- سود و کارمزد دریافتی: سود حاصل از اجرای ماده ۲۸ این دستورالعمل به اضافه کارمزد مندرج در ماده ۲۴ و همچنین حق الزحمه دریافتی بابت وجوه اداره شده برای تأمین هزینه های جاری صندوق مورد استفاده قرار می گیرد و در صورت وجود مازاد، مبلغ آن تحت عنوان کارمزد دریافتی به عنوان یکی از منابع صندوق استفاده می شود.

ز- سایر منابع به تأیید بانک مرکزی.

ماده ۱۹- صندوق صرفاً می تواند نسبت به گشایش حساب قرض الحسنه پس انداز اقدام نماید.

تبصره ۱: افتتاح حساب قرض الحسنه ویژه (وجوه اداره شده) طبق شرایط و ضوابط حساب قرض الحسنه ویژه مصوب هفتصد و نهمین جلسه مورخ ۱۳۶۹/۶/۳

شورای پول و اعتبار بلامانع است. حساب قرض الحسنه ویژه حسب مصوبه مزبور به حسابی اطلاق می شود که صندوق تحت این عنوان افتتاح و وجوه تودیع شده توسط اشخاص حقیقی و حقوقی به این حساب را طبق نظر تودیع کننده وجوه و براساس شرایطی که به موجب قرارداد عاملیت منعقد فی مابین تودیع کننده و صندوق معین می شود به صورت قرض الحسنه به اشخاص حقیقی و مؤسسات خیریه و عام المنفعه اعطا می نماید.

تبصره ۲: افتتاح هر نوع حساب سپرده دیگر از جمله حساب سپرده قرض الحسنه جاری و حساب های مشابه (حساب هایی که وجه آنها توسط اشخاص ثالث قابل دریافت باشد) توسط صندوق ممنوع است.

تبصره ۳: افتتاح حساب قرض الحسنه سکه طلا توسط صندوق صرفاً با مجوز بانک مرکزی امکان پذیر است. در این حساب اعطای وام و بازپرداخت آن به صورت سکه طلا خواهد بود.

ماده ۲۰- در صورتی که بر اثر زیان های وارده، آورده صندوق از حد سرمایه مقرر در ماده ۴ این دستورالعمل کمتر شود، صندوق مکلف است حداکثر طی مدت سه ماه نسبت به تکمیل آن اقدام نماید، در غیر اینصورت بانک مرکزی می تواند مجوز فعالیت را پس از اخطار کتبی لغو نماید.

ماده ۲۱- به سپرده های اشخاص نزد صندوق هیچ گونه سودی تعلق نمی گیرد.

ماده ۲۲- صندوق صرفاً در قالب قرض الحسنه به انجام عملیات مبادرت می ورزد و منابع صندوق تنها به اعطای وام قرض الحسنه تخصیص داده می شود. این تسهیلات برای رفع نیازهای ضروری مانند ایجاد اشتغال، هزینه های ازدواج، تهیه جهیزیه، درمان بیماری، ساخت، تأمین و تعمیرات مسکن، کمک هزینه های تحصیلی و سایر امور مشابه اعطاء خواهد شد.

ماده ۲۳- حداکثر مبلغ وام قابل پرداخت به هر شخص نباید از ۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال و مهلت بازپرداخت آن نباید از حداکثر مدت ۳۶ ماه تجاوز کند.

تبصره ۱: بانک مرکزی می تواند در مدت موضوع این ماده و با توجه به نرخ تورم در مبلغ آن تجدید نظر نماید.

تبصره ۲: تسهیلات قابل پرداخت از محل وجوه اداره شده مشروط بر تعهد واگذارنده وجوه مبنی بر پذیرش مخاطرات موجود از محدودیتهای این ماده مستثنی است.

ماده ۲۴- حداکثر نرخ کارمزد وام های اعطاء شده از سوی صندوق (ع) درصد خواهد بود.

ماده ۲۵- ارائه هرگونه برنامه زمان بندی برای اعطای وام در قبال گذاردن سپرده برای مدت معین در چارچوب جداولی براساس نوبت و مبلغ و موارد مشابه توسط صندوق ممنوع است.

ماده ۲۶- اعطای وام به اعضاء هیات امنا، هیات مدیره، مدیرعامل، قائم مقام و معاونین آنان و بازرسان و اقربای درجه اول (پدر، مادر، همسر و اولاد) ممنوع است.

ماده ۲۷- مانده قرض الحسنه اعطائی هر صندوق در هر زمان نباید از کل مانده مبالغ بندهای «الف»، «ب»، «ج»، «د»، «و»، «ز» و ۸۰ درصد بند «ه» ماده (۱۸) این دستورالعمل تجاوز نماید.

ماده ۲۸- صندوق موظف است همواره حداقل ۵ درصد و حداکثر ۱۰ درصد مانده سپرده موضوع بند «ه» ماده (۱۸) این دستورالعمل را به صورت وجه نقد یا سایر ابزارهای بانکی با قابلیت نقدشوندگی نزد بانک ها (اوراق مشارکت با تضمین خرید از سوی بانک ها، اوراق مشارکت بانک مرکزی، اوراق مشارکت دولت یا ترکیبی از آنها و نهایتاً سپرده گذاری مدت دار نزد بانک ها و موسسات اعتباری مجاز) نگهداری نماید.

ماده ۲۹- خرید اموال غیرمنقول و تجهیزات در حد عرف برای اداره امور صندوق از محل منابع مالی آن به استثناء بندهای (د) و (ه) ماده (۱۸) این دستورالعمل بلامانع است.

تبصره ۱: سایر سرمایه گذاری ها در اموری از قبیل خرید اموال منقول و غیرمنقول به قصد تجارت و غیره، خرید سهام شرکت، تاسیس شرکت یا موسسه و ... به هر میزان و هر مبلغ ممنوع است.

تبصره ۲: سرمایه گذاری صندوق در سرمایه بانک های قرض الحسنه مستلزم اخذ مجوز قبلی از بانک مرکزی است.

ماده ۳۰- سپرده قانونی صندوق های قرض الحسنه ۱۰ درصد تعیین می شود و در هر زمان با پیشنهاد بانک مرکزی و تصویب شورای پول و اعتبار تغییر نرخ سپرده قانونی امکان پذیر می باشد.

ماده ۳۱- صندوق موظف است تمامی عملیات خود را بر اساس قانون تجارت، استانداردهای حسابداری مصوب سازمان حسابرسی و ضوابط مورد تایید بانک مرکزی اجرا و ثبت نماید.

ماده ۳۲- صندوق موظف است حسب درخواست بانک مرکزی کلیه اطلاعات مورد نیاز و نیز صورت های مالی خود را همراه با یادداشت های منضم، به بانک مرکزی ارائه دهد.

ماده ۳۳- بانک مرکزی در هر زمان که تشخیص دهد می تواند بازرسان خود را جهت رسیدگی به حساب های صندوق اعزام نماید. مدیران صندوق ملزم هستند تمامی اسناد، مدارک و دفاتر خود را جهت این گونه رسیدگی ها ارائه نمایند و امکان رسیدگی های لازم را برای بازرسان بانک مرکزی فراهم سازند.

ماده ۳۴- چنانچه در رسیدگی های بانک مرکزی موارد تخلف از ضوابط احراز گردد موارد به تشخیص بانک مرکزی جهت اصلاح رویه به صورت اخطار کتبی با قید مهلت به صندوق مربوط اعلام می شود.

تبصره - در صورتی که گزارش های بازرسان بانک مرکزی و بررسی های این بانک حکایت از اصرار بر ادامه تخلف صندوق ذیربط داشته باشد و یا تخلفات صندوق مورد نظر آشکارا مغایر با مقررات و موازین قانونی موجود باشد و یا دامنه شکایات از صندوق مربوط از حد متعارف بالاتر ارزیابی شود، در این صورت بانک مرکزی می تواند نسبت به ابطال مجوز فعالیت و یا تعلیق فعالیت صندوق مورد نظر اقدام نماید.

ماده ۳۵- توقف فعالیت و یا انحلال صندوق پس از طی مراحل قانونی و تعیین تکلیف نحوه بازپرداخت سپرده های قرض الحسنه و وجوه اداره شده موضوع بندهای «ه» و «د» ماده (۱۸) این دستورالعمل و اعلام قبلی و کتبی مراتب توسط صندوق به بانک مرکزی و کسب موافقت این بانک انجام می شود.

تبصره - بانک مرکزی تا زمان بازپرداخت آخرین مبلغ وجوه سپرده گذاران و وجوه اداره شده به همراه مراجع قضایی و سایر ارگان های ذیربط بر عملیات تصفیه صندوق در دوره انحلال نظارت می نماید.

ماده ۳۶- پس از تصفیه امور صندوق منابع مالی مازاد و سایر اموال صندوق مطابق

اساسنامه و سایر قوانین و مقررات ذیربط به مصرف خواهد رسید.

ماده ۳۷- ایجاد شعبه توسط صندوق، موکول به تأیید قبلی بانک مرکزی است؛ جابجایی

دفتر مرکزی و شعب لازم است به اطلاع بانک مرکزی رسانده شود.

ماده ۳۸- هرگونه تغییر در اساسنامه صندوق موکول به تأیید قبلی بانک مرکزی است.

ماده ۳۹- فعالیت های قرض الحسنه محدودی که در مساجد، حسینیه ها و در میان

جمع های تعریف شده فامیل، دوستان و همکاران انجام می شود و فاقد قالب

شخصیت حقوقی ثبت شده می باشد از شمول این دستورالعمل مستثنی

می باشند.

ماده ۴۰- صندوق در مواردی که در این دستورالعمل ذکر نشده است تابع قوانین و

مقررات جاری از جمله قانون پولی و بانکی کشور، قانون عملیات بانکی بدون ربا،

قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی، قانون تجارت، قانون مبارزه با پولشویی،

مصوبات شورای پول و اعتبار، بخشنامه ها، دستورالعمل ها و مقررات بانک

مرکزی و سایر قوانین موضوعه می باشد.

این دستورالعمل در ۴۰ ماده و ۱۵ تبصره در تاریخ ۱۳۸۸/۵/۲۰ به تصویب

شورای پول و اعتبار رسیده است.

